

Evropski parlament je 20. decembra prošle godine usvojio CBAM mehanizam koji će se efektivno primenjivati od 1. oktobra ove godine, a važiće i za Srbiju

To znači da će se za emisije ugljen-dioksida (CO₂) prilikom izvoza robe u EU plaćati posebna taksa, a procene su da bi zbog nje Srbija mogla da smanji izvoz na ovo tržište za 30 posto. Reč je o mehanizmu koji se odnosi na gvožđe, čelik, aluminijum, đubrivo, električnu energiju i cement, proizvedeni u procesu koji emituje **više ugljen-dioksida** (CO₂), nego što je dozvoljeno u EU. Ti procesi se vezuju i za korišćenje uglja pa će se prilikom uvoza dodatno cariniti za iznos ovih troškova koje snose proizvođači u EU.

Stručnjaci tvrde da bi Srbiju ova norma skupo koštala jer bi godišnje morala da plaća između **milijardu i po do dve milijarde evra** samo za CO₂ takse, zbog toga što proizvodi 70 odsto električne energije iz uglja. To praktično znači da bi tim taksama bio opterećen i izvoz električne energije u EU, kao i roba u čijoj proizvodnji učestvuje energija proizvedena iz uglja.

Koliki bi to bio udarac, govori činjenica da Srbija skoro dve trećine svoje robne razmene ostvaruje upravo sa zemljama EU. Oni koji bi mogli da budu pogođeni ovom merom su i kompanije Srbija Zidin Koper i "Eliksir grupa" a "Blic Biznis" je pokušao da sazna da li su spremni za ove nove propise i kako bi mogli na njih da se odraze. Iz borskog giganta kažu da oni poštuju sve zakone države Srbije i dokumenta koja je potpisala u ovoj oblasti ali da ne mogu precizno dakažu koliko će ih ova mera koštati.

Propisima **Srbije** u ovom momentu nije detaljno definisano na koji način će se obračunavati troškovi emisije ugljen dioksida, pa ni kompanija ne može da precizira koliki bi izdaci bili na godišnjem nivou. Naša kompanija aktivno učestvuje u sprovođenju mera za smanjenje i ublažavanje dejstva klimatskih promena nastalih usled emisija **CO₂**, gasova sa efektom staklene bašte (GHG) itd. Od početka 2023. godine, u svim pogonima prikupljaju se podaci, neophodni za izradu Elaborata za modelovanje emisije CO₂ nastalih kao posledica rudarskih i drugih aktivnosti. To se radi u saradnji sa ekspertima Tehnološko-metalurškog i Mašinskog fakulteta iz Beograda kako bi se utvrdilo koji su najveći emiteri CO₂ i da se izradi Plan za smanjenje emisija i prelazak na **OIE** na nivou kompanije - navode iz Zidina za "Blic Biznis". Oni dodaju da je kompanija veliki potrošač **električne energije**, primarno u procesima flotiranja rude bakra, koja se u Srbiji proizvodi 70% iz termoelektrana i da oni nastoje da sopstvenim projektima prevaziđu ovaj problem.

U toku je izrada projekta za izgradnju **solarne elektrane**, čime bi se zadovoljila naša potreba za električnom energijom zadovoljio iz obnovljivih izvora i tako smanjio ugljeni otisak kompanije. Rekonstrukcijom Topionice i rafinacije, implementirane su nove tehnologije koje

ćeumesto mazuta, nafte i drugih fosilnih visokougleničnih goriva koristiti **prirodni gas**, čime će značajno smanjiti emisije GHG. Rekultivacijom degradiranih površina, koju kompanija sprovodi fazno, zasnivaju se šume, koje će procesom fotosinteze u toku dana indirektno doprinosti uklanjanju dela već emitovanog CO₂ iz atmosfere. Nastavićemo da ulažemo i u druge [zelene projekte](#).

Ako je suditi po odgovoru Elixir Grupe, koja je veliki proizvođač i izvoznik đubriva, uvođenje karbonske takse neće imati značajniji uticajna poslovanje i konkurentnost na EU tržištu jer su svoju tehnologiju već uskladili sa standardima EU u ovoj oblasti.

U oktobru počinje takozvana „**tranziciona faza**“, koja će trajati tri godine i u kojoj imamo samo obavezu praćenja i izveštavanja okoličinama emitovanog ugljenika. Od 2026. godine biće uvedena obaveza da EU uvoznici deklariraju količine ugljenika i u skladu sa tim plaćaju CO₂ takse po istoj ceni kao i EU proizvođači. Proizvodnja fosforne kiseline i mineralnih đubriva u našim pogonima u Prahovu i Šapcu nisu izvor emisije ugljenika jer tehnologije koje primenjujemo su već usklađene sa BAT zahtevima EU i tu nemamo obavezu dodatnog usklađivanja. Ono što svrstava mineralna đubriva u naintenzivnije sektore je proces proizvodnje amonijaka i azotnih đubriva (Urea, AN) – navode u Elixiru i nastavljaju: Mi proizvodimo NPK đubriva gde je amonijak osnovna sirovina ali ga mi uvozimo od EU proizvođača koji imaju obavezu plaćanja CO₂ taksi, tako da je to već ugrađeno u naš trošak proizvodnje i neće se duplo obračunavati – navode iz Elixira. Iz ove kompanije napominju da u okviru pripreme za primenu CBAM mehanizma su obavili određene analize koje pokazuju da su sadašnja opterećenja CO₂ emisijama njihovih proizvoda slična ili niža u odnosu na EU proizvode i da su njihovi planovi zato veoma ambiciozni. Jedan od naših ciljeva **Zelene agende** je da budemo prva evropska karbon neutralna industrija fosforne kiseline i mineralnih NPK đubriva. Planiramo i investicije od preko 300 miliona eura u razvoj cirkularne ekonomije i dekarbonizaciju izvora toplotne i električne energije i to do 2030. godine. To podrazumeva i investicije u OIE, iskorišćenje otpada, hemijsku reciklazu i upotrebu alternativnih sirovina u procesima proizvodnje. Prva investicija u postrojenje za energetska iskorišćenje otpada u Prahovu smanjiće sadašnji ugljeni otisak naših proizvoda za oko dve trećine što znači da će on biti značajno manji u odnosu na EU proizvođače već 2025. godine – tvrde u Elixiru.

Kretanje karbonskih taksi po toni CO₂:

40 evra decembra 2022. godine

100 evra februara 2023. godine

84,1 evra u 2024. godini (procene)



EU UVODI NOVA PRAVILA O KARBONSKIM TAKSAMA KOJA ĆE VAŽITI I ZA SRBIJU

Izvor: [Kamatica](#)